

жню особу іноземного громадянина, що міститься в спеціальній установі.

Водночас ця міра, як і попередня, також має орієнтувальний характер і має застосовуватися з обліком того, що є до певної міри мірою, що зачіпає права людини на таємницю телефонних та інших переговорів.

Висновки. Підбиваючи підсумки вищевикладеного, вважаємо за необхідне виділити такі методи встановлення особи іноземного громадянина :

- інтерв'ювання іноземного громадянина;
- утворення спеціального підрозділу (відділу, групи) у структурі пунктів тимчасового перебування

іноземців та осіб без громадянства, до виняткової компетенції якого будуть віднесені питання встановлення особи іноземних громадян, що підпадають під адміністративне видворення з подальшим документуванням;

- взаємодія з консульськими установами дипломатичних представництв зарубіжних держав;
- взаємодія з діаспорами;
- використання можливостей наявних інформаційних банків даних;
- отримання інформації від осіб, що розміщуються в пункті тимчасового перебування спільно з іноземним громадянином, особа якого не встановлена.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Методика проведення ідентифікації особи іноземних громадян і осіб без громадянства, затриманих компетентними органами без документів, що засвідчують особу (схвалена 4 червня 2008 року рішенням Спільної комісії держав-учасників Угоди про співпрацю держав-учасників СНД у боротьбі з нелегальною міграцією) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.jva-bueren.nrw.de/>.

2. Опыт избранных стран по вопросам возвращения [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://publications.iom.int/bookstore/free/manual_on_RU.pdf.

3. Про схвалення Концепції створення єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2012 р. № 870-р // Урядовий кур'єр. – 2012. – № 219.

УДК 342.951

ДО ПИТАННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ РЯДОВОГО І НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ І ПІДРОЗДІЛІВ ДСНС УКРАЇНИ

TO THE QUESTION OF ORGANIZATION AND LEGAL COVERAGE OF MORAL CULTURE REGULATION OF JUNIOR ENLISTED AND MILITARY ESTABLISHMENT IN BODIES AND UNITS OF SSES IN UKRAINE

Кришталь Т.М.,

*доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри управління у сфері цивільного захисту
Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Білека А.А.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри управління у сфері цивільного захисту,
Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Горбаченко Ю.М.,

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри управління у сфері цивільного захисту
Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Статтю присвячено дослідженню загальнотеоретичних аспектів регулювання моральної культури рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України та стану її нормативно-правового регулювання. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного адміністративного законодавства.

Ключові слова: професійна культура, моральна культура, моральні норми, моральні принципи, моральні якості, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, органи і підрозділи цивільного захисту, Кодекс професійної етики співробітника підрозділу ДСНС України.

Статья посвящена исследованию общетеоретических аспектов регулирования моральной культуры рядового и руководящего состава органов и подразделений ГСЧС Украины и состоянию ее нормативно-правового регулирования. Сформулированы предложения, касающиеся усовершенствования отечественного административного законодательства.

Ключевые слова: профессиональная культура, моральная культура, моральные нормы, моральные принципы, моральные свойства, Государственная служба Украины по чрезвычайным ситуациям, органы и подразделения гражданской защиты, Кодекс профессиональной этики сотрудника подразделения ГСЧС Украины.

The article is devoted to the general theoretical aspects of regulation of moral culture of junior enlisted and military establishment in bodies and units of SSES in Ukraine and the conditions of its legal regulation. Offers as to the improvement of domestic administrative legislation are stated.

Key words: professional culture, moral culture, moral norms, moral principles, moral qualities, State Service of Ukraine in Emergency Situations, bodies and units of civil safety, Code of Professional Ethics of SSES Official.

Постановка проблеми. В сучасних умовах соціально-економічної кризи, у якій продовжує перебувати Україна, зростає необхідність створення умов для забезпечення її сталого розвитку з тенденціями інтеграції у світовий і, насамперед, європейський економічний, правовий та культурний простір. Це вимагає комплексного розв'язання низки складних завдань, серед яких і проблема занепаду суспільної моралі. Сьогодні вирішення лише соціально-економічних проблем втрачає сенс, якщо відсутні загальноприйняті міжлюдські морально-етичні стосунки. В умовах сьогодення зростає необхідність залучати до служби в органах і підрозділах ДСНС України найбільш вихованих в моральному плані, безумовно надійний та стійкий духом персонал. Це зумовлено тим, що в стані реформування українського суспільства значні надії покладаються на відданих своїй справі фахівців, які вміють поступитися особистим інтересом заради суспільного блага.

За таких умов зростає роль формування морально-етичної компетенції рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України та прищеплення етичних норм і принципів у процесі професійної підготовки фахівців, здатних реалізувати себе в управлінській діяльності.

Саме невірність і складність багатьох проблем теорії та практики формування морально-етичної компетенції рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України актуалізують досліджувану тему та зумовлюють інтерес до подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Питанням етики, моралі та моральності в діяльності пожежно-рятувальних підрозділів присвятили свої праці В. Садковий, В. Гора, М. Козяр, І. Мовчан, І. М'якуш, Н. Вовк, М. Омельченко, Р. Лаврецький та інші.

Виділення невірних раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Потребують подальшого вивчення зміст, закономірності, принципи, шляхи формування моральної культури рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України, її адміністративно-правове регулювання тощо.

Постановка завдання. Метою дослідження є теоретична розробка основних шляхів формування та регулювання моральної культури рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС

України у процесі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

Виклад основного матеріалу. Персонал органів і підрозділів цивільного захисту – це специфічна соціально-професійна група, що займає особливу позицію великої соціальної значущості, члени якої проходять особливу соціально-культурну соціалізацію, що проявляється у своєрідності культури (субкультури) цієї групи, однією з базових складових якої є моральна культура [1, с. 15].

Виконання покладених на ДСНС України завдань потребує від її персоналу високого професіоналізму, неупередженості, чесності, порядності, мужності, рішучості, відповідальності та здатності протистояти намаганням неправомірного впливу на його службову діяльність [2; 3].

Персонал органів і підрозділів цивільного захисту зобов'язаний демонструвати і пропагувати високі стандарти поведінки, у зв'язку з чим добровільно бере на себе суттєві обмеження, пов'язані з дотриманням етичних норм під час виконання своїх службових обов'язків та поза службою.

На жаль, сьогодні спостерігаємо факти морального занепаду у суспільстві. Не можна в цьому плані нехтувати реальною оцінкою морального стану рятувальників, у поведінці деяких з них, на жаль, процвітає безкультур'я, бездуховність, відсутність елементарних норм поведінки. Відповідно, проблеми моральної культури як складової професійної культури набувають непересічного значення.

На наш погляд, цій проблемі приділяється недостатня увага. Хоча з початку зарахування на службу до ДСНС України співробітники мають ознайомлюватися зі змістом нормативно-правових документів, які визначають етичні вимоги до особового складу служби цивільного захисту, а також повинні виховуватися своїми безпосередніми начальниками, викладачами та наставниками з питань дотримання високих моральних норм громадянина України та співробітника ДСНС України. Очевидно, що у рятувальників необхідно формувати високий рівень культури взаємостосунків з людьми, без якого неможливо не лише виконувати безпосередні службові обов'язки, але й бути цивілізованою людиною. На наше глибоке переконання, саме високий рівень їх моральної та професійної культури є необхідним фактором якісного вирішення поставлених перед ними завдань.

Моральна культура персоналу ДСНС України – це один із аспектів загальної культури особистості, яка характеризується системою моральних цінностей, що формуються протягом усього життя особистості. Вона є головним критерієм у виборі моделі, мети, поведінки, а також домінуючого мотиву будь-якої свідомої діяльності.

На нашу думку, Кодекс професійної етики співробітника підрозділу ДСНС України (далі – Кодекс) повинен визначити стандарти та норми поведінки і етики співробітників, гарантії їх дотримання і відповідальність за їх порушення.

Кодекс має стати еталоном для оцінювання етичності дій співробітника незалежно від посади та обсягу повноважень, а порушення його норм повинно бути підставою для дисциплінарного стягнення чи навіть припинення повноважень співробітника будь-якого рівня.

Цей Кодекс як узагальнене зібрання основних професійно-етичних норм поведінки та засобів їх врегулювання повинен визначити для співробітника ДСНС України: моральні цінності, зобов'язання та принципи служби в органах і підрозділах ДСНС України; професійно-етичні вимоги до службової, позаслужбової та антикорупційної поведінки; принципи формування єдності переконань і поглядів у сфері професійної етики та службового етикету, орієнтовані на професійно-етичний еталон поведінки; способи врегулювання професійно-етичних проблем взаємин співробітників, що виникають у процесі їх спільної діяльності; основи виховання високomorальної особистості співробітника, яка відповідає етичним нормам і принципам, загальнолюдській і професійній моралі.

За своїм функціональним призначенням цей Кодекс може служити методологічною основою формування професійної етики співробітника ДСНС України; орієнтувати співробітника в умовах конфліктів і етичної невизначеності та інших обставин морального вибору; сприяти формуванню у співробітника потреби дотримання професійно-етичних норм поведінки; бути засобом громадського контролю за моральною і професійною поведінкою співробітника тощо.

Завдання, які, на нашу думку, зможе виконати Кодекс, полягають у такому: забезпечення довіри суспільства та громадян до ДСНС України; підвищення авторитету органів і підрозділів ДСНС України; сприяння ефективному здійсненню співробітниками ДСНС України своїх професійних обов'язків; створення умов для розвитку у співробітників почуття справедливості, відповідальності, гідності та честі, відданості справі, додержання загальнолюдських моральних цінностей, запобігання проявам корупції; формування принципової морально-правової позиції у взаєминах з колегами, керівництвом і громадянами; запобігання корупції в органах і підрозділах ДСНС України; розширення можливостей впливу громадськості на оцінку і якість діяльності ДСНС України; інформування фізичних та юридичних осіб про стандарти поведінки співробітників ДСНС України тощо.

На рівні Кодексу видається доцільним врегулювати такі загальні обов'язки співробітника: проявляти такі моральні якості, як чесність, об'єктивність, неупередженість, толерантність, добросовісність, справедли-

вість, збалансованість, розумність, розсудливість, стриманість, уважність, ввічливість, повагу до всіх громадян та суспільства в цілому; надавати інтересам громадян та суспільства перевагу над власними особистими інтересами; з повагою ставитися до державних символів України; обов'язково використовувати державну мову під час виконання своїх посадових обов'язків, не допускати дискримінацію державної мови і протидіяти можливим спробам її дискримінації; самостійно та сумлінно виконувати свої службові обов'язки на високому професійному рівні на засадах чесності, справедливості, відповідальності, відкритості й прозорості, проявляти ініціативу і творчі здібності, постійно вдосконалювати організацію своєї роботи, передавати досвід колегам; під час виконання службових обов'язків діяти в межах своїх повноважень на підставі, в обсязі та у спосіб, які передбачені Конституцією України, Кодексом цивільного захисту України, законами України «Про запобігання корупції», «Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту», Положенням про Державну службу України з надзвичайних ситуацій та іншими законодавчими та підзаконними нормативно-правовими актами; виконувати свої посадові обов'язки чесно, неупереджено, не надавати будь-яких переваг та не виявляти прихильності до окремих фізичних і юридичних осіб; усвідомлювати, що діяльність оцінюється з урахуванням рівня підготовки, знання законодавства, компетентності, ініціативності, комунікативних здібностей, здатності вчасно і якісно виконувати службові обов'язки та завдання; здійснювати повне, правдиве та своєчасне розкриття інформації про свою діяльність; дотримуватися етичних норм та правил поведінки під час виконання службових обов'язків та поза службою; вимагати етичної поведінки від інших співробітників під час виконання службових обов'язків та поза службою; дотримуватися правил внутрішнього розпорядку, носіння встановленої форми одягу, вітання та етикету (використання невідповідної форменої атрибутики та носіння під час служби неохайного одягу є неприпустимим); захищати життя, здоров'я та власність громадян, територію, інтереси суспільства і держави у разі виникнення надзвичайних ситуацій; раціонально, ефективно та економно ставитися до надбань, майна органів і підрозділів ДСНС України; не допускати проявів нестриманості у висловлюваннях та поведінки, що дискредитує ДСНС України або зганьбить репутацію співробітника ДСНС України; сприяти розвитку позитивної репутації ДСНС України; своєчасно і точно виконувати накази, рішення ДСНС України, розпорядження і вказівки своїх керівників; утримуватися від виконання рішень чи доручень керівництва, якщо вони суперечать чинному законодавству або становлять загрозу правам, свободам чи інтересам окремих громадян, юридичних осіб, державним або суспільним інтересам; не використовувати службове становище, посадові повноваження чи доступ до службової інформації для отримання неправомірної вигоди як для себе, так і для пов'язаних із собою осіб; суворо заборонено під час виконання службових обов'язків чи у вільний час брати участь у будь-яких діях, що містять нечесність, обман, шантаж, шахрайство, а також у будь-яких інших

діях, що можуть негативно відобразитися на власній професійній репутації, порядності та компетентності; неухильно дотримуватись обмежень і заборон, передбачених антикорупційним законодавством, не допускати будь-яких проявів корупції; з гідністю і чесно поводитися в позаслужбовий час; під час участі у соціальних мережах, інтернет-форумах та застосування інших форм спілкування в мережі Інтернет враховувати такі принципи, як гуманізм, людяність, які втілюються безпосередньо в моральних вимогах до культури взаємовідносин: ввічливість, тактовність, скромність, коректність; відповідально підходити до інформації, яку він розміщує в мережі Інтернет, зокрема, на соціальних сторінках. Співробітник не повинен розміщувати власні зображення та зображення колег, які б могли вплинути на авторитет ДСНС України.

Щодо структури Кодексу, то він, з нашої точки зору, має складатися з такої кількості розділів, які б відповідали найважливішим питанням, які треба вирішити, а саме: 1) загальні положення; 2) основні принципи та норми професійної етики співробітника; 3) запобігання корупції; 4) відповідальність за порушення Кодексу.

У першому розділі цього Кодексу «Загальні положення» мають бути зосереджені статті: Стаття 1. Предмет регулювання. Стаття 2. Визначення термінів. Стаття 3. Сфера дії Кодексу. Стаття 4. Мета Кодексу. Стаття 5. Призначення Кодексу. Стаття 6. Завдання Кодексу. Стаття 7. Загальні права співробітника. Стаття 8. Загальні обов'язки співробітника.

У другому розділі «Основні принципи та норми професійної етики співробітника» варто зосередити положення: Стаття 9. Моральні цінності проходження служби в ДСНС України. Стаття 10. Основні принципи поведінки співробітника. Стаття 11. Основні норми професійної етики співробітника. Стаття 12. Основні норми етичної поведінки співробітника у позаслужбовий час. Стаття 13. Етичні норми взаємовідносин у колективі підрозділу ДСНС України.

Розділ третій «Запобігання корупції», на нашу думку, має містити статті: Стаття 14. Запобігання проявам корупції. Стаття 15. Обмеження щодо використання службових повноважень або свого становища. Стаття 16. Обмеження щодо одержання подарунків.

До розділу 4 «Відповідальність за порушення Кодексу» мають бути включені статті: Стаття 17. Внутрішній контроль за дотриманням норм Кодексу. Стаття 18. Консультації щодо визначення норм поведінки. Стаття 19. Оцінювання дотримання норм професійної етики. Стаття 20. Інформування про порушення норм Кодексу. Стаття 21. Порядок розслідування порушень Кодексу. Стаття 22. Наслідки порушення Кодексу.

Висновки. Однією із необхідних складових характеристики співробітників органів і підрозділів ДСНС України як висококваліфікованих фахівців є високий рівень їх професійної культури. Моральна культура посідає одне з найважливіших місць в професійній культурі співробітників підрозділу ДСНС України. Це можна пояснити характером та сферою їхньої діяльності, а також тими завданнями, які стоять перед ними в межах професійного обов'язку.

Результативність діяльності підрозділів ДСНС України значною мірою залежить як від удосконалення управлінської діяльності, технічного переоснащення чи матеріального забезпечення, так і від того, наскільки якісними та системними будуть зміни у сфері професійної етики, яким чином буде реалізований на практиці процес виховання високоморального персоналу. З огляду на це особливої ваги в сьогоденні реаліях набуває потреба корегування моральних орієнтирів у професійній діяльності співробітника ДСНС України та формування його моральних якостей.

Наголосимо, що надзвичайно важливим є створення концепції «Професійної моральності» у системі ДСНС України, реалізації якої, на нашу думку, сприятиме прийняття Кодексу професійної етики співробітника підрозділу ДСНС України, на рівні якого видається логічним встановити основні вимоги до поведінки і етики осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України під час виконання своїх службових обов'язків та поза службою, які мають ґрунтуватися нормах на Конституції України, Кодексу цивільного захисту України, Законах України «Про запобігання корупції», «Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту», Положенні про Державну службу України з надзвичайних ситуацій, Положенні про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу та інших законодавчих та підзаконних нормативно-правових актах, а також принципах діяльності, спрямованих на підвищення авторитету і зміцнення репутації персоналу ДСНС України.

Норми цього Кодексу мають бути загальними та поширюватися на осіб рядового та начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України незалежно від займаної посади та спеціального звання.

Пропонуємо прийняти Закон України «Про Кодекс професійної етики співробітника підрозділу ДСНС України».

Перспективи подальших досліджень. Існує потреба подальших розвідок теоретичних основ правового регулювання моральної культури рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Нинюк М.А. Моральна культура державних службовців: сутність, стан та особливості формування : автореф. дис. ... канд. наук : спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / М.А. Нинюк. – Київ, 2000. – 20 с.
2. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. Про дисциплінарний статут служби цивільного захисту : Закон України від 5 березня 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1068-17/page>.